

"СВОБОДА" (Ukrainian Daily) FOUNDED 1893 Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

"ЧОРНИЙ ДЕНЬ"

Дня 8 серпня 1918 року маршал Фох розпочав в Франції над рікою Соммою велику альянтську офензиву. Таке тепер нагадує з тим, що цей день рішав вислід минулої світової війни, себто вирішив, хто в тій війні переможе: Аліянти чи Німеччина.

Як далеко має йти поділ Німеччини, це мабуть ще нині не усталене, однак один є певний факт, це відірвання Австрії від Німеччини. Другим таким фактом є відірвання Судетенлянд та прилучення його наново до Чехії. Голосно говорять теж і про прилучення Східної Пруссії до Польщі; дехто говорить навіть про прилучення частин східної Німеччини до Польщі, а саме Поморя та Шлезька.

Гітлер прийшов 1933 року в Німеччину до влади в моменті, коли вуличні бійки та різні поміж німецькими комуністами доходили вже прямо до явної домашньої війни. Прийшовши до влади розправився він з комуністами не надто ярко. Загадочне підпалення райхстагу в Берліні та відомий комуністичний процес був майже версальським поведінням в порівнянні з такою лютою різнею, що і Гітлер улаштував кілька місяців пізніше своїм партійним противникам, очолюваним капітаном Релом та його прихильниками. Болгарський комуніст Дімітров, висланий Комінтерну до Німеччини, хоч засуджений, дістав дозвіл вихити до Москви та там даліше грати провідну роль в працях Інтернаціоналу.

Втеча Тельмана з концентраційного табору зановтана була й американською пресою, але що подію майже забули, хоч — по моїй думці — це подія першорядної ваги. Лідер німецьких комуністів потрапив втекти серед воєнних часів та докладного нагляду. Де він нині є? Небагато мабуть це знає; однак це певне, що він у безпечній місці, чек на свою роллю. Насувається питання, чи Тельман дійсно сам вітік, чи може йому казали втечи. Тельман занадто відома та пробована особа, щоб він вже нині став на чолі Вільно-Німецького Руху та псув Советам політику, але він напевно виявиться в недалекому часі, як спадкоємець Гітлера, як німецький Сталін, голова заприязненої німецької держави робітників, селян та воєнків.

Червона Німеччина вернути на старі шляхи традиційної іх політики, заколамуєної такими авантюристами як кайзер Вільгельм II та Гітлер. Все може вернути на старі шляхи, коли поважний партнер, червона Німеччина, стане дійсністю. Хто знає хоч поверховно большевиків, той знає з яким недовірям вони все відносились до демократії заходу. Тепер приходить це й справа з двома капіталістичними потугами світа; Америкою та Англією, узброєними по зуби. Недавекий час, коли й Японія завалиться, а тоді червона Росія стадаб віч-у-віч, сама одна вицерпана та знесилена проти двох сильних демократичних та капіталістичних держав. Чи не краще Сталінові тоді мати ще й сусіда Тельмана з червоним вермахтом по своїм боці? Яюсь, в такому товаристві безпечніше, ніж сам на сам з двома потужними капіталістами. Ось і дальша причина, чому Советській Росії така червона Німеччина бажана та приемлема.

ПОСИЛЮЮТЬ СПІЛКУ УСАМОСТІЙНЮВАННЯМ

Кожний нормально розвинутий чоловік хоче бути самостійним. І так само кожна здорова нація. З цього не виходить, що ця самостійність має віддавати людину від звязку, навіть і дуже тісного, з іншими людьми, чи такогоя звязку одного народу з другим. Такого някка розумна людина собі не бажав. Не хоче такогоя й няккий нарід.

Ось так можна пояснити собі й ту новину, що тепер в Франції, на полі битви, повстала самостійна канадійська армія, що є під канадійською командою. Очевидно, що і та армія підлягає там ген. Монтгомери, що є начальним командантом усіх військ на французькому відтинку, так, як ген. Монтгомери підлягає знов начальному альянтському командантові, ген. айт. Ајзенговерові. Але не про те іде, бо це річи

Чи справді німецька тактика така загадочна?

Демократичні держави не криються з двома справами щодо Німеччини. Перше, що вони раз на все хотять знищити мілітарну силу Німеччини, щоб вона на довший час була неспособна викликати нову світову війну. Іде отже повне знищення німецького вермахту, що нацисти вважають одною із найцінніших річей новочасної Германії. Друге, демократичні держави не таяться з тим, що вони хотять парцелувати Німеччину. Одні хотять це зробити в меншій обсягу, другі в більшим. Та в такому випадку обєднан-

тастрофою для німецького народу в аспекті історії. Демократичні держави не криються з двома справами щодо Німеччини. Перше, що вони раз на все хотять знищити мілітарну силу Німеччини, щоб вона на довший час була неспособна викликати нову світову війну. Іде отже повне знищення німецького вермахту, що нацисти вважають одною із найцінніших річей новочасної Германії. Друге, демократичні держави не таяться з тим, що вони хотять парцелувати Німеччину. Одні хотять це зробити в меншій обсягу, другі в більшим. Та в такому випадку обєднан-

Відав дозволено — іртувався Алібеков. — Поки існують влада і карність, доти й слухняні, а зникнуть, — то хоч пропадай... — Егеж, хоч пропадай! — potwierдив Паволоцький і крикнув: — фельдшера сюда; — Нема, десь в містечку зістався! — доложив Пагнадр. — Чорт! — розсердився Паволоцький. Взявся сам помагати раненому. Той мовчки встав скінчивши, відсалютував у подяку. — Содіюся, ваша рана не страшна, — по німецьки потішив пораненого. — В Росії вас вилікують. Полонений заговорив чистую російською мовою: — Сподіюся, що ні. Дякую за поміч, пане ротмістр. — Говорите по руски? Якої ви національності? — питає Алібеков. — Чех, пане надпоручнику. А Росія ніколи не була неприхильною до чехів. Я жив у Росії близько п'ять літ і Росію люблю...

Відав дозволено — іртувався Алібеков. — Поки існують влада і карність, доти й слухняні, а зникнуть, — то хоч пропадай... — Егеж, хоч пропадай! — potwierдив Паволоцький і крикнув: — фельдшера сюда; — Нема, десь в містечку зістався! — доложив Пагнадр. — Чорт! — розсердився Паволоцький. Взявся сам помагати раненому. Той мовчки встав скінчивши, відсалютував у подяку. — Содіюся, ваша рана не страшна, — по німецьки потішив пораненого. — В Росії вас вилікують. Полонений заговорив чистую російською мовою: — Сподіюся, що ні. Дякую за поміч, пане ротмістр. — Говорите по руски? Якої ви національності? — питає Алібеков. — Чех, пане надпоручнику. А Росія ніколи не була неприхильною до чехів. Я жив у Росії близько п'ять літ і Росію люблю...

Добре... На всякий випадок прошу писаного наказу, — зажадав Паволоцький. Тут же, на спінні найбільшого гусара Підгурський написав олівцем на листковому полевому блокнути: — З огляду на втрату звязку зо штабом і оточення наших сотень ворогом, наказую ротмістрові Паволоцькому вступити у командування оточеними частинами. Вересня, дня, 1914. Полковник Подгурський. — А тепер, — крикнув ротмістр, — підемо на пробій, хлопці! — Бійтеса Бога! — закричав Подгурський. — Згубите себе й нас! Чех божевілля! — Прошу не мішатися у мої розпорядження! — прикрикнув на нього Паволоцький. — Мені передали команду і я відповідальний за все. Або виконуйте накази, або забирайтеся, де самі знаєте, пане полковнику. (Дальше буде).

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені. В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ У двох частинах (Перший том трильоті "Огнем і Кровою" 28)

10% SAVED NOW OR 100% TAKEN BY THE AXIS LATER! BUY WAR BONDS КУПИТЕ ВОЄННІ БОНДИ

AMERICAN RED CROSS WASHINGTON, D.C.

З А. Ч. Хреста

Американці чужинського роду добровільцями Червоного Хреста

Міліони добровільців Червоного Хреста, які впродовж останніх років невтомно працювали для облегчення людських страждань, спричинених війною, можуть нині бачити наслідки своєї праці. Міліони бандажів, вироблених ними з досвідом і любов'ю, були використані в Нормандії та Франції. Пакунки з необхідними речами, приготувані добровільцями, потішили не одного раненого в шпиталях. Предмети комфорту, вироблені їх руками, використовуються з успіхом нашими воюючими. Крім того міліони осіб, які дали свою кров через Червоний Хрест, можуть бути горді з того факту, що тисячі наших хлопців в уніформах врятовано від передчасної смерті завдяки переливу крові, дарованій добровільцями.

Поміж міліонами добровільців є багато американців чужинського роду. Здибаючися в церковній галі, в народних домах, чи в приватних, чи деінде, вони разом працюють для того, щоби допомогти тим американським хлопцям, які були покликані до боротьби.

Нема сумніву, що ті хлопці в уніформах мають почуття вдячності до тих груп чоловіків і жінок чужинського походження. Багато з них мають тісні зв'язки з їх попередньою батьківщиною, які ні час, ні війна не могли знищити. Багато мають глибокі спогади зі старого краю. Але всі вони, українського, німецького, югославського, італійського, чи іншого роду, переняті дійсно американським

духом. Вони свідомі потреб, працюють тяжко і своєю працею допомагають забезпечити американським воюючим найкращий медичний догляд, який тільки є можливим.

Ці групи уможливають важну, гуманітарну працю Американського Червоного Хреста в цій війні не тільки своєю працею, але і грошовими жертвами. Завдяки зібраним фондам вишколені представники Червоного Хреста слідує за нашим військом на бойових фронтах. Інші представники обслуговують ранених і тих, що перебувають у шпиталях. Знаючи інші старання за розвагу для наших воюючих і моряків, що мають пару днів відпустки, в клубах Червоного Хреста, розкиданих по цілому світі.

Про те, що наші борці вдячні тим добровільцям, свідчать чисельні листи та різні донесення, що приходять до нас. В тих донесеннях згадується про використання бандажів, роблених добровільцями Червоного Хреста, в перших днях інвазії в Нормандії. Плазма з крові врятувала життя багатьом раненим, а працівники Червоного Хреста з'явилися заразом за першими хвилями інвазії. Вони проходили поміж раненими, давали їм щось на підкріплення, роздавали пакунки з необхідними речами тим, що серед бою все загубили, та ставали в інший спосіб в пригоді.

Ці блискучі досягнення Червоного Хреста не були би можливі без праці міліонів добровільців на домашньому фронті та без їх щедрих жертв, з яких склався Воєнний Фонд Червоного Хреста останнього березня.

\$150 MUSKRAT \$250

МИ НИКОЛИ НЕ СПОДІВАЛИСЯ, ЩО В ТЕПЕРІШНИХ ЧАСАХ НАМ БУДЕ МОЖЛИВО ПРИДБАТИ ВАМ ТАКІ ЧУДОВІ ФУТРА ЗА ТАКІ ДЕШЕВІ ЦІНИ. ЦЕ ДІЙСНО РІДКА НАГОДА! ТОМУЖ ПРИЙДІТЬ ЯКНАЙСКОРШЕ І ВИБЕРІТЬ СОБІ ФУТРО, БО ЯК БУДУТЬ РОЗПРОДАНІ ЦІ, ЩО ТЕПЕР МАЄМО, ТО НЕ ЗНАЄМО, КОЛИ ДІСТАНЕМО ТАКИХ БІЛЬШЕ. ХТО ПЕРШИЙ ПРИЙДЕ, ТОЙ БУДЕ МАТИ ПЕРШЕНСТВО.

\$150*

READY MADE COATS IN THE NEW THREE-QUARTER LENGTH & FULL LENGTH MODELS. BELLY SKINS. VARIOUS BLENDS INCLUDING A FEW HOLLANDER BLENDS. Small Sizes Only

\$250*

READY MADE COATS MADE OF FINE BACK SKINS. HOLLANDER BLENDED. THREE QUARTER AND FULL LENGTH. Small Sizes Only

* До ціни треба додати 20% федеральний податок

КУПУЙТЕ з ДОВІР'ЯМ у

Michael Turansky 350 SEVENTH AVENUE NEW YORK CITY

Between 29 & 30 Sts., 16th Floor.

Lackawanna 4-0973

Отворено щодня і в суботу до 5 години.

Ненависть поляків до українців в часі повстань

Зо споминів польського дідича з Любіня під Львовом, Людвика Яблонського, в котрого домі збиралася тайна польська товариства повстанців, що воювали з Австрією, подаємо понижче уступ, який вказує на велику ненависть тодішніх поляків до українців за те, що не взяли участі в польському повстанню, а ще й подекуди станули по боці Австрії. В уступі Х. його споминів, «Про русинів і бойків» читаємо так:

«Ми ще тоді не знали різниці між нами й українцями і вони самі того почування не мали. Ми жили з собою в школі, а опісля при війську як браття в р. 1831. Багато шитомців української духовної семінарії вступили до нашого війська і шойно пізніше, як Москва підкупила Старопрігійю та лотрів (!—ред.) у консисторії, підбурюючи разом з Австрією Україну проти шляхти, розірвала відвічну злуку».

Оці слова на вступі вказують, якою ненавистю руководилися поляки вже тоді в оцінці українського питання і як прозивали українців всілякими нелюбимими прізвиськами, щоб затемнити справу. Подібне трактування української справи поляками виявилось ще в першій світовій війні, коли то поляки ще на мировій конференції у Версаї представляли українців як большевиків і дістали дозвіл від Найвищої Ради Мирової Конференції прогнати їх за Збруч як бандитів.

Але вертаймося до дальшої характеристики українців Яблонським:

севич подали урядови готовий плій, як вирізати шляхту при помочі хлопів... По перших свідченнях до і австрійський уряд цю роботу не лише терпів, але ще й похвалював — докладає Яблоновскі.

Про гуцулів пише Яблоновскі, що їх пізнав тоді, як граф Скарбек закупив двір у карпатській місцевості Жабю, в «славній гнізді опришків», в якому перед ним ніхто не відважився мешкати. «До 30 літ життя кожний гуцул був слугаком. По третім хресту жєнивсь з якоюсь гуцулкою і ставав порядним газдою, але часом і ватажком, що полював на давних товаришів. «Отже не без причини побожний пробош з Фельштина радив вигубити гуцулів, бо це гордовитий народ, а Карпати заселити іншими осадами» — висловлюється автор.

Коли в Станиславові вшали славного Добошука (а може Бойчука, бо оба згинули в однім часі) з кільканадцятьма іншими пустаками, то кілька тисяч гуцулів облягло майдан, прощаючи їх думкою. Кожен, за судженням на смерть, вступає на драбину, передаючи файку своєму наслідникові, а останній Добошук потягнув кілька клубів диму та кинув файку між гуцулів. Червоною гарасівкою спянта сорочка була довголітно жалобою гірського населення по своїм герою. З Жабя й багато інших сіл навіть не брали рекрута до війська, бо пустак, одягнений в мундур, за пару місяців посоловів, думав, і вкінці вмирав з туги за своїми полонинами — кінчить Яблоновскі сумно свої спомини, чи ненавистю підсичені думки про галицьких українців з перших початків минулого століття.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРИВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КУТОК МОВИ.

Як бачу, то в «Свободі» тепер ведеться широка дискусія на тему рідної мови та уживання назв в англійській мові. При цій нагоді я хотіла би знати, чому дехто своє назвисько, що в українській мові кінчиться на «ич» (наприклад Галич, Гайович і т. п.); по англійськи закінчує «ich», а інші пишуть «ych». («Halich», «Halich»). Мені було би теж цікаво знати, котре закінчення є правильне.

Анастасія Кочан.

(Примітка Редакції. — Щодо першого питання, чому при переписуванні українських імен, що кінчаються на — ич, одні пишуть це закінчення в один спосіб, інші в інший, то висвітлення цього явища видай не важко догадатися. Звісно що наші люди часто не в Європі мали до діла з транскрипцією своїх імен з української азбуки на латинську. Транскрибували їх звичайно на польську, чеську, словачку або німецьку азбуку. При тому очевидно не всі йшли правильним, то скажемо напе-

ред, що властиво правильно-го способу нема. Кожний спосіб, що дає нам бажаний вислід, себто, що заставить американця, чи англійця, прочитати закінчення такого імени як найближче до української вимови, треба признати правильним. На нашу думку, одначе, коли написати так імення через «ich», то американець чи англієць без застанови прочитає його дуже близько до української вимови в більшім числі випадків, ніж коли його написати через «ych». Здається, що слова з «i» багато частіше в англійській мові, як слова з «y», і буква «i» запрошується немовби, щоб її вимовити так, як вона (Докінчення на стор. 4-тій)

Щодо питання, котрий спосіб писання того закінчення є правильним, то скажемо напе-

ГАРТФОРД, КОНН., І ОКОЛИЦЯ!

УКРАЇНСЬКИЙ МОЛОДЕЧИЙ КЛУБ

ЛІТНІЙ ПІКНІК В НЕДІЛЮ, 13. СЕРПНЯ (AUGUST 13, 1944)

В LIGHTHOUSE GROVE STATION 24, GLASTONBURY

Будуть танці і перекуски. Початок у 1:30 пополудні. Вступ 60 центів. Шановні Громадяни! Комітет запевняє Вас, що не пожалує, як приїдете на відпочинок у величезнім парку. Там побачите своїх знайомих і можна забавитися до самого вечора.

УВАГА!

Маємо на продаж гарні, історичні образи в оригінальних красках-кольорах:

ВІЗД БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В КИЇВ

ЗАПОРОЖЦІ ПИШУТЬ ЛИСТ ДО СУЛТАНА Розмір 27x21 цалів. — Ціна \$3.00 за оба образи.

Гуртово дається опуст. Замовлення посилайте на адресу: UKRAINIAN ART COMPANY Toronto, Ont., Canada P. O. Box 284. За красоту образів ручає артист-малює Юрко Брик! Управитель Української Артисичної Спільноти: ОЛЕКСАНДЕР МУЛЬКО.

